

KS. GINTER DZIERŻON

Wydział Prawa Kanonicznego

Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

WPLYW PODSTĘPU NA WAŻNOŚĆ AKTU PRAWNEGO (KAN. 125 § 2 KPK)

Treść: Wstęp. – 1. Podstęp i mechanizm jego działania. – 2. Skutek aktu dokonanego pod wpływem podstępu według kan. 125 § 2 KPK. – 3. Klauzula „chyba, że prawo inaczej zastrzega”. – 4. Rozwiązalność aktu dokonanego pod wpływem podstępu. – Zakończenie.

Wstęp

W Tytule VII Księgi I Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 r. za-tytułowanym „Akty prawne” znalazła się regulacja w której usta-wodawca określił wpływ podstępu na akt prawny, stanowiąc: „Akt dokonany [...] na skutek podstępu jest ważny, chyba że prawo inaczej zastrzega; może być jednak rozwiązany wyrokiem sędziego, bądź na wniosek strony poszkodowanej, bądź też jej prawnych spadkobierców, bądź też z urzędu” (kan. 125 § 2 KPK). Zapis tego kanonu stanie się przedmiotem analiz w niniejszym artykule.

1. Podstęp i mechanizm jego działania

W prawie rzymskim przez podstęp rozumiano świadome działanie zmierzające do wprowadzenia w błąd drugiej osoby w celu podjęcia przez nią niekorzystnej dla niej czynności prawnej¹. W kanonistyce podstęp definiuje się podobnie jako zachowanie, które zmierza do

¹ Por. E. FIJAŁKOWSKA, *Dolus*, w: *Leksykon tradycji rzymskiej prawa prywatnego*. Podstawowe pojęcia, red. A. Dębiński, M. Jońca, Warszawa 2016, s. 122.

wywołania u drugiej osoby błędu w celu podjęcia przez nią pewnego działania². Remigiusz Sobański określił tę postawę następująco: „[...] podstęp to rozmyślne działanie lub zachowanie zmierzające do wprowadzenia kogoś w błąd wzgl. utrzymanie go w błędzie, po to, by tę osobę skłonić do dokonania czynności prawnej”³.

Rozpoczynając namysł nad zapisem kan. 125 § 2 KPK, należy zwrócić uwagę, iż inne znaczenia posiada termin „dolus” w prawie karnym. Występuje on w kan. 1321 KPK, oznaczając dobrowolną wolę naruszenia prawa⁴.

Wracając do przerwanego wątku, należy dodać, iż mechanizm funkcjonowania podstępu, który stanowi przedmiot zainteresowania w tym opracowaniu może mieć charakter pozytywny lub negatywny. W pierwszym przypadku osoba mówi coś lub czyni coś w celu wprowadzenia drugiej osoby w błąd; w drugim przypadku osoba ukrywa coś lub dysymuluje coś w celu wprowadzenia kogoś w błąd⁵. Rozważając tę kwestię, komentatorzy zauważają, iż w celu wywołania skutku prawnego powinien zaistnieć związek przyczynowy pomiędzy działaniem podstępnym a aktem prawnym dokonany przez osobę oszukaną⁶.

W literaturze podkreśla się, iż podstęp, o którym traktuje kan. 125 § 2 KPK jest tzw. podstępem złym (*dolus malus*); wiąże się on bowiem z działaniem podjętym z złej wierze. Taki podstęp różni się od podstępu dobrego (*dolus bonus*) związanego z czynnościami podjętymi przez osobę w dobrej wierze. W podstępie dobrym, o który nie chodzi w kan. 125 § 2 KPK, nie pojawia się właściwy błąd⁷.

² Por. L. WOLF, *Dolo*, w: Diccionario enciclopédico de Derecho Canónico, red. S. Haering, H. Schmitz, tłum. H. Bernet, Barcelona 2008, s. 332.

³ Zob. R. SOBAŃSKI, *Komentarz do kan. 125 KPK*, w: J. Krukowski, R. Sobański, *Komentarz do Kodeksu Prawa Kanonicznego*, t. 1, Poznań 2003, s. 206.

⁴ Por. J. SYRYJCZYK, *Sankcje w Kościele. Część ogólna komentarz*, Warszawa 2008, s. 111.

⁵ Por. V. DE PAOLIS, A. D'AURIA, *Le norme generali di Diritto Canonico. Commento al Codice di Diritto Canonico*, Roma 2008, s. 363-364.

⁶ Por. G. MICHELS, *Principia generalia de personis in Ecclesia*, Parissis-Tornaci-Romae 1952, s. 661.

⁷ Por. F. WERNZ, P. VIDAL, *Ius Canonicum*, t. 2, Romae 1923, s. 42: „Si di bona fide alterutrum decepti, dolus non intervenit sed verus error [...]”; V. DE PAOLIS,

W doktrynie wymienia się trzy negatywne skutki wynikające z działania podstępного. Pierwszym z nich jest wywołanie błędu w intelekcie drugiej osoby (*dolus positivus*), bądź też potwierdzenie istniejącego już błędu (*dolus negativus*); drugim skutkiem jest krzywda wyrządzona osobie doznającej podstępu; trzecim następstwem mającym miejsce szczególnie przy zawieraniu kontraktów jest wyrządzenie szkody⁸.

2. Skutek aktu dokonanego pod wpływem podstępu według kan. 125 § 2 KPK

Z treści kan. 125 § 2 KPK wynika, iż akt podjęty pod wpływem podstępu nie czyni wadliwym aktu prawnego, ponieważ jest on ważny; niemniej jednak taki stan prowadzi do powstania nowej sytuacji prawnej⁹. Interpretując ten zapis, należy zauważyć, iż w przeciwieństwie do bojaźni, prawodawca nie wskazał na żadne cechy podstępu. Według kanonistów, w tym wypadku jest istotne, aby zaistniał związek przyczynowy pomiędzy działającym podstępnie, osobą która podjęła akt prawny na skutek błędu oraz skutkiem (skutkami) tego aktu¹⁰.

Komentatorzy są zgodni co do tego, iż podstęp, o którym traktuje kan. 125 § 2 KPK nie jest podstępem substancjalnym, ale podstępem akcydentalnym¹¹. Tłumacząc tę kwestię, Francesco Falchi zwrócił uwagę, iż następstwem podstępu substancjalnego jest błąd substancjalny; ten zaś skutkuje nieważnością aktu. W interpretowanym natomiast kanonie następstwem działania podstępnego jest ważność aktu¹².

A. D'AURIA, *Le norme generali...*, s. 364-365.

⁸ G. MICHIELS, *Principia generalia...*, s. 662.

⁹ Por. F. FALCHI, *I vizi della volontà: l'errore (can. 126 CIC) ed il dolo (can. 125 § 2 CIC)*, w: *L'atto giuridico nel diritto canonico*, Città del Vaticano 2002, s. 223.

¹⁰ V. DE PAOLIS, A. D'AURIA, *Le norme generali...*, s. 365; P. VALDRINI, *Comunità, persone governo. Lezioni sui libri I e II del CIC 1983*, Roma 2013, s. 279.

¹¹ F. FALCHI, *I vizi...*, s. 223; A. D'AURIA, *Inganno, frode, deliberazione*, Roma 2004, s. 24.

¹² F. FALCHI, *I vizi...*, s. 223.

Nawiązując do mechanizmu funkcjonowania podstępu substancjalnego, Andrea D'Auria napisał, iż w wypadku wystąpienia tego typu wady aktu prawnego wola działającego jest skierowana ku zupełnie czemuś innemu, aniżeli sugeruje to jego zachowanie zewnętrzne¹³. Inaczej ma się rzecz z podstępem akcydentalnym, w tym przypadku bowiem osoba zwiedziona podstępem istotnie jest w błędzie postrzegając coś jako dobro co faktycznie dobrem nie jest¹⁴, ale jej wolność decyzyjna zostaje wprawdzie zredukowana, ale nie zniesiona¹⁵. Eduardo Baura mówi, iż podstęp oddziałuje wprawdzie na wolę, ale nie na sferę decyzyjną. Wyjaśniając tę kwestię, zwrócił on uwagę, iż w wyniku działania podstępnego dochodzi do zniekształcenia bodźca dostarczanego woli; taki stan jednostki nie wpływa jednak na sam akt wolitywny¹⁶. W efekcie czego, w takiej sytuacji mamy do czynienia nie z błędem substancjalnym, ale z błędem akcydentalnym¹⁷; ten natomiast nie godzi w substancję aktu¹⁸. Zwiedziony podstępem jest więc zdolny do dokonania aktu prawnego¹⁹.

3. Klauzula „chyba że prawo inaczej zastrzega”

W analizowanym kan. 125 § 2 KPK prawodawca przewidział możliwość odstępstwa od reguły generalnej poprzez wprowadzenie

¹³ A. D'AURIA, *Inganno...*, s. 25. Szerzej na temat figury błędu substancjalnego zob. G. MOSCARELLO, «*Error qui versetur circa id quo substantiam actus constituit*» (*can. 126*), Roma 2001, s. 182-186.

¹⁴ E. REGATILLO, *Institutiones iuris canonici*, t. 1, Santander 1961, s. 172.

¹⁵ F. WERNZ, P. VIDAL, *Ius Canonicum*, s. 43; F. URRUTIA, *De normis generalibus. Adnotationes in Codicem: Liber I*, Romae 1983, s. 85; F. FALCHI, *I vizi...*, s. 223. G. Michiels pisał, iż wola zostaje „injuste laesa”. Zob. G. MICHIELS, *Principia generalia...*, s. 664.

¹⁶ E. BAURA, *Parte generale del diritto canonico. Diritto e sistema normativo*, Roma 2012, s. 120: „Di per sé non sembra che chi agisce sotto l'influsso del dolo realizzi un atto invalido, poiché il vizio risiede nell'impulso che riceve la volontà, non nel atto di volere [...]”.

¹⁷ F. WERNZ, P. VIDAL, *Ius Canonicum*, s. 43.

¹⁸ G. MICHIELS, *Principia generalia...*, s. 665.

¹⁹ Por. M. THÉRIAULT, *Comento al can. 125 CIC*, w: *Comentario exegético al Código de Derecho Canónico*, red. A. Marzoa, J. Miras, R. Rodríguez-Ocaña, t. 1, Pamplona 1996, s. 827.

klauzuli „chyba że prawo inaczej zastrzega” (*nisi aliud iure caveatur*). Oznacza to zatem, iż w kanonicznym porządku prawnym mogą zostać wprowadzone ustalenia w kwestii ważności aktu inne od tych, które występują w interpretowanej regulacji; w pewnych uwarunkowaniach więc akt dokonany pod wpływem podstępu może być nieważny²⁰.

Racje wprowadzenia odmiennych zapisów mogą wynikać z różnych powodów. W literaturze wskazuje się na dobro wspólne oraz dobro jednostki. Według Falchiego odmiennie ustalenie wprowadza się także w przypadku niemożliwości rozwiązania zaistniałego aktu. Na potwierdzenie tej tezy mogą posłużyć systemowe ustalenia dotyczące węzła małżeńskiego²¹. Substancjalnie natomiast idzie o akty, które wymagają od jednostki posiadania pełnej wolności (*piena voluntarietà*)²². Zdaniem komentatorów w tym wypadku nieważność aktu wynika „ex natura rei”²³. Według Baury tego typu ustalenia lepiej zabezpieczają wolność decyzyjną jednostki²⁴.

Wreszcie należy dodać, iż nieważność aktu będzie miała także miejsce wtedy, gdy podstęp będzie godził w substancję aktu. Nieważności aktu w tym wypadku nie będzie jednak powodował podstęp sam w sobie, lecz błąd substancjalny powodowany podstępem²⁵.

4. Rozwiązalność aktu dokonanego pod wpływem podstępu

W myśl kan. 125 § 2 KPK ważny akt prawny dokonany pod wpływem podstępu może zostać rozwiązany wyrokiem sędziego, bądź na wniosek strony poszkodowanej, bądź jej prawnych spadkobierców, a także z urzędu.

²⁰ Tamże.

²¹ F. FALCHI, *I vizi...*, s. 224.

²² Por. J. GARCÍA MARTÍN, *Le norme generali del Codex Iuris Canonici*, Roma 1999, s. 461; F. FALCHI, *I vizi...*, s. 224.

²³ F. FALCHI, *I vizi...*, s. 224.

²⁴ E. BAURA, *Parte generale...*, s. 120.

²⁵ Tamże.

Zgodnie z zapisem tej regulacji taka decyzja może zostać podjęta wyrokiem sędziego (*sententia rescisoria*)²⁶. Tego typu rozstrzygnięcie ma charakter konstytutywny, w przeciwieństwie do rozstrzygnięcia co do nieważności aktu, które ma charakter deklaracyjny²⁷.

W związku z takim zapisem kan. 125 § 2 KPK rodzi się pytanie: jakie powody zadecydowały o przyjęciu takiego rozwiązania? Odpowiadając na to pytanie kanoniści podkreślają, iż w tym przypadku idzie o akty prawne, które nie wykazują braków co do istotnych elementów zewnętrznych, ale są w pewnym stopniu dotknięte wadliwością o charakterze wewnętrznym²⁸. Falchi mówi o akcie wewnętrznie zdeformowanym²⁹. Substancjalnie doznający podstępny dysponuje wprawdzie wystarczającą wolnością do dokonania aktu; dokonany jednak wybór nie jest powzięty w sposób pełny w sferze woli wnej (*la scelta non sia pienamente voluta*)³⁰.

Komentując rozwiązanie występujące w kan. 125 § 2 KPK, Andrea D'Auria skonstatował, iż racja jego wprowadzenia wynika z faktu, że osoba doznająca podstępny podjęła akt w sytuacji dla niej niekorzystnej. Rozwijając tę myśl trafnie zauważył on, iż gdyby znalazła się ona w sytuacji normalnej, to jest wielce prawdopodobne, że w takich uwarunkowaniach w inny sposób powzięłaby ten akt lub nie powzięłaby go w ogóle³¹. Zasadniczy powód umożliwiający rozwiązanie

²⁶ Por. H. PREE, *Allgemeine Normen*, w: Münsterischer Kommentar zum Codex Iuris Canonici, red. K. Lüdicke, t. 1, Essen 1985, ad 125, 18.

²⁷ R. SOBAŃSKI, *Komentarz do kan. 125 KPK*, s. 206.

²⁸ Por. F. AZNAR, *Comento al can. 125 CIC*, w: Código de Derecho Canónico. Edición bilingüe comentada, red. L. De Echeveria, Madrid 1985, s. 101: „[...] que son los actos que en sí mismos son válidos y están dotados de eficacia jurídica, al no carecer de ningún elemento esencial requeridos para el negocio jurídico, pero están inficionados de algún vicio, por lo que la autoridad legitima los puede anular”.

²⁹ F. FALCHI, *I vizi...*, s. 223.

³⁰ Tamże: „Il principio della validità dell'atto posto ex dolo riaffermato nel can. 125 § 2, trova giustificazione nel fatto che questo vizio pur incidendo sulla libertà del soggetto riduce non toglie del tutto volontarietà del suo consenso: infatti colui consente, nonostante l'inganno, è in grado di scegliere, benché la sua scelta non sia pienamente voluta”.

³¹ A. D'AURIA, *Inganno...*, s. 26.

dokonanego aktu wynika z naruszenia zasad sprawiedliwości³². Według D'Aurii, wprowadzenie takiej możliwości wypływa ze słuszności naturalnej³³. Wątek ten był bardziej szczegółowo rozpatrywany w klasycznym już dziś „Komentarzu” autorstwa Franciscusa Wernza i Petrusa Vidala. W pozycji tej skonstatowano, iż niesprawiedliwość ta wynika z naruszenia wolności decyzyjnej. W przekonaniu tych wybitnych kanonistów, poprzez rozwiązanie ważnego aktu z jednej strony zostaje niejako naprawiona sprawiedliwość, z drugiej zaś ma też miejsce restytucja naruszonej wolności³⁴.

Na kanwie poruszanego problemu komentatorzy nawiązują do rozróżnienia pomiędzy „dolus causam dans” oraz „dolus incidens”. Pierwsza postać ma miejsce wtedy, gdy matactwo wpłynęło na osobę doznającą podstępu w sposób ściśle określony, stając się motywem do podjęcia takiej, a nie innej decyzji; „dolus incidens” natomiast wiąże się z podstępnym działaniem (działaniami) niezmiernymi do wywołania określonych skutków prawnych³⁵. Większość autorów utrzymuje, iż jedynie „dolus causam dans” usprawiedliwia wniesienie skargi o rozwiązanie aktu³⁶. Poruszając tę kwestię, Valesio De Paolis i Andrea D'Auria wyjaśniają, iż nie można żądać rozwiązania aktu w przypadku wystąpienia „dolus incidens”, ponieważ osoba, która doznała takiego podstępu działałaby podobnie także w sytuacji, w której podstęp nie miałby miejsca. Uważają oni jednak, iż w tym

³² G. MICHIELS, *Principia generalia...*, s. 667; F. URRUTIA, *De normis generalibus...*, s. 85; E. BAURA, *Il sistema delle invalidità (inesistenza e nullità; annullabilità e rescindibilità) dell'atto giuridico*, w: *L'atto giuridico nel diritto canonico*, Città del Vaticano 2002, s. 131-132.

³³ A. D'AURIA, *Inganno...*, s. 26.

³⁴ F. WERNZ, P. VIDAL, *Ius Canonicum*, s. 43: „[...] ut autem hanc iniuriam repareret, debet alteri contrahenti suam contrahendi libertatem restituere, quam dolo iniuste abstulit”.

³⁵ V. DE PAOLIS, A. D'AURIA, *Le norme generali...*, s. 365.

³⁶ H. PREE, *Allgemeine Normen*, ad 125, 16; V. DE PAOLIS, A. D'AURIA, *Le norme generali...*, s. 367; R. RODRÍGUEZ CHACÓN, *Dolo*, w: *Diccionario general de Derecho Canónico*, red. J. Otaduy, A. Viana, J. Sedano, t. 3, Pamplona 2012, s. 464. Takie stanowisko prezentowali już kanoniści przedkodeksowi. Zob. G. MICHIELS, *Principia generalia...*, s. 666.

wypadku miałyby ona jednak prawo do odszkodowania od wyrządzonej krzywdy (kan. 128 KPK)³⁷.

Doktryna przewiduje możliwość rozwiązania aktu w przypadku pojawienia się „*dolus causam dans*”, ponieważ ta forma podstępów godzi we władzę poznawcze osoby³⁸. W tym miejscu należy przypomnieć, że w dalszym ciągu mówimy o podstępie akcydentalnym, ponieważ podstęp substancjalny prowadziłyby do powstania błędu substancjalnego; ten zaś powodowałby nieważność aktu³⁹. Odnosząc się do tej hipotezy, Gommarus Michiels podkreślił, iż w takiej sytuacji wprowadzenie możliwości rozwiązania aktu byłoby pozbawione sensu, gdyż w przypadku deklaracji nieważności aktu zaistniała niesprawiedliwość zostałaby całkowicie naprawiona (*totaliter reparata*)⁴⁰.

Ze szczegółową specyfikacją ustalenia, o którym mowa w kan. 125 § 2 KPK spotykamy się w kan. 67 § 3 KPK. W myśl tej regulacji bowiem, jeśli dwa przeciwne reskrypty byłyby jednakowo ogólne lub jednakowo szczegółowe, to reskrypt wcześniejszy przeważa nad późniejszym, pod warunkiem, że ktoś wcześniej otrzymał reskrypt nie korzystając z niego podstępnie. Gdyby więc osoba korzystała podstępnie z udzielonego reskryptu, to wtedy podjęty przez niego ważny akt mógłby zostać rozwiązany⁴¹.

Jak już wiadomo, uprawnionymi do wniesienia o rozwiązanie aktu są osoba poszkodowana, bądź jej prawni następcy, a także może to nastąpić z urzędu. Na marginesie należy dodać, iż w obowiązującej kodyfikacji nie przejęto zapisu kan. 1684 § 1 KPK z 1917 r., w którym

³⁷ Por. M. D'ARENZO, *L'obbligo di riparazione del danno in diritto canonico*, Cosenza 2013, s. 97-136.

³⁸ V. DE PAOLIS, A. D'AURIA, *Le norme generali...*, s. 367.

³⁹ Tamże, s. 368.

⁴⁰ G. MICHIELS, *Principia generalia...*, s. 664: „Quando agitur de dolo substantiali, quo scilicet in agente error substantialis fuit excitatus, nullum requiritur *speciale juris remedium ad reparandum injustitiam* erga deceptum commissam; cum enim in hoc casu actus ab agente positus jam ipsa ratione erroris substantialis sit ipso iure nullus (can. 104), injustitia erga ipsum per deceptionem qua talem commissam per declarationem nullitatis habetur totaliter reparata”.

⁴¹ J. GARCÍA MARTÍN, *Le norme generali...*, s. 462.

przewidywano możliwość wniesienia skargi o unieważnienie aktu podjętego przez osobę doznającą podstępu⁴².

W myśl doktryny, ze sprawiedliwości naturalnej nie może wnosić o rozwiązanie osoba działająca podstępnie; nie może podjąć także takich kroków osoba, która na początku była przeciwna działaniom podstępnym innej osoby, lecz sukcesywnie stała się im przychylna⁴³. Stąd też jest rzeczą zrozumiałą, iż uprawnioną jest osoba, która doznała podstępu; w dalszej kolejności skarga może być wniesiona także przez spadkobierców osoby, która została podstępnie wprowadzona w błąd, a także przeciwko spadkobiercom działającego podstępnie⁴⁴. W tym miejscu pragniemy jeszcze przywołać pogląd Eduardo Regatillo który pisał, iż prawo do wniesienia skargi o rozwiązanie aktu nie może wynikać z dyspozycji subiektywnej, wewnętrznej i niepewnej, lecz z obiektywnego faktu podstępu⁴⁵.

Wreszcie, w analizowanym kanonie nie wyklucza się również rozwiązania aktu z urzędu. Ta ostatnia możliwość jest istotnym novum⁴⁶. Według Helmuta Pree'a, może to uczynić sam sędzia; poza tym, skargę może wnieść także promotor sprawiedliwości oraz przełożony osoby⁴⁷. Kanoniści są zgodni co do tego, iż sędzia może wydać wyrok rozwiązujący, jeśli domaga się tego dobro publiczne⁴⁸.

Zakończenie

Istnieje pewna różnica pomiędzy zapisami kan. 103 KPK z 1917 r. oraz kan. 125 KPK. Dyspozycje bowiem zawarte w tej pierwszej regulacji odnosiły się zarówno do osób fizycznych, jak i osób moralnych;

⁴² R. RODRÍGUEZ CHACÓN, *Dolo*, s. 464.

⁴³ V. DE PAOLIS, A. D'AURIA, *Le norme generali...*, s. 369-370.

⁴⁴ Tamże, s. 369.

⁴⁵ E. REGATILLO, *Institutiones...*, s. 172.

⁴⁶ E. BAURA, *Il sistema...*, s. 132.

⁴⁷ H. PREE, *Allgemeine Normen*, ad 125, 18.

⁴⁸ R. SOBAŃSKI, *Komentarz do kan. 125 KPK*, s. 206; P. PINTO, *De normis generalibus*, w: *Commento al Codice di Diritto Canonico*, red. P. Pinto, Città del Vaticano 2001, s. 76.

dyspozycje drugiej regulacji natomiast odnoszą się wyłącznie do osób fizycznych⁴⁹.

W kan. 125 § 2 KPK prawodawca ujął zasady generalne nie tylko co do wpływu podstępu na podjęty akt prawny, ale także zasady co do wpływu bojaźni na podjęty akt prawny. Należy zauważyć, iż tym co jest dla nich wspólne, to fakt, że godzą one w wolność decyzyjną jednostki, lecz nie ograniczają jej do tego stopnia, że dokonane działania nie są prawnie nieważne. Pomiedzy nimi istnieją też różnice, gdyż podstęp godzi w sferę intelektu, bojaźń zaś godzi w sferę woli⁵⁰.

Z przeprowadzonych analiz wynika, iż skutku prawnego określonego w kan. 125 § 2 KPK nie powoduje każda postać postępu, lecz jedynie podstęp akcydentalny. Taki podstęp bowiem u osoby doznającej podstępnego działania nie prowadzi do powstania błędu substancjalnego, lecz do powstania błędu akcydentalnego; ten zaś nie prowadzi do ograniczenia wolności decyzyjnej do tego stopnia, że ten stan powodowałby nieważność aktu.

Ukazana zasada generalna posiada nie tyle ważne znaczenie z punktu widzenia teoretycznoprawnego, ale z aspektu ochrony praw jednostki. Stworzona bowiem przez prawodawcę możliwość rozwiązania ważnego aktu prawnego wynika z tej racji, że pragnie on zapewnić ochronę interesów osoby poszkodowanej⁵¹.

The influence of deceit on the validity of a legal act (can. 125 § 2 CIC)

A hypothesis presented in can. 125 § 2 CIC concerning the impact of deceit on the validity of a legal act became the focus of attention of the author of the presented article. His analyses showed that out of all kinds of deceit only accidental deceit has legal effect described in can. 125 § 2 CIC. This is because for the injured party involved this form does not cause a substantial

⁴⁹ H. PREE, *Allgemeine Normen*, ad 125, 1.

⁵⁰ E. REGATILLO, *Institutiones...*, s. 172; R. RODRÍGUEZ CHACÓN, *Dolo*, s. 463; L. CHIAPPETTA, *Il Codice di Diritto Canonico. Commento giuridico – pastorale*, t. 1, Roma 1996, s. 191.

⁵¹ A. D'AURIA, *Inganno...*, s. 27.

but an accidental error which does not limit the liberty of an individual to an extent which would result in the invalidity of an act.

According to the author, the general rule codified in can. 125 § 2 CIC is of great importance not only for theoretical-legal reasons but also because of the aspect of protection of the rights of an individual person. The legislator made it possible to rescind a valid legal act with a view to securing the rights of the injured party.

SŁOWA KLUCZOWE: akt prawny; ważność aktu prawnego; podstęp; błąd

KEY WORDS: legal act; validity of a legal act; deceit; error

NOTA O AUTORZE:

KS. PROF. DR HAB. GINTER DZIERŻON – profesor zwyczajny, kierownik katedry Teorii i Norm Ogólnych Prawa Kanonicznego na Wydziale Prawa Kanonicznego UKSW. Autor ponad 200 opracowań naukowych z zakresu prawa małżeńskiego, norm ogólnych prawa kanonicznego oraz teorii prawa. Członek Consociatio Internationalis Iuris Canonici Promovendo (Rzym) oraz Stowarzyszenia Kanonistów Polskich.